

PIRÁTI KRÁSY

November 2014 a február 2015. V týchto dvoch mesiacoch si pripomenieme rovnaké, nedožité sté narodeniny štyroch z piatich Pirátov krásy. V chronologickom poradí najskôr Pavla Ušáka Olivu, potom Janka Silana, vlastným menom Jána Ďurku, Mikuláša Šprinca a Jána Kováča. Piatym do kompletnej skupiny je Štefan Schelling, ktorého takéto jubileum je už minulosťou (2008).

Koľko dní nám zostáva do storočnice Ušáka-Olivu či Silana, alebo Šprinca a Kováča? Najmenej Ušákovi-Olivovi. O 10 dní viac Silanovi a ďalších 6 dní Šprincovi. Všetko to bude v druhej polovici novembra tohto roku. Kováčovi taktiež už nie celý rok. Ale najviac zo všetkých. Z tejto štvorice je Kováč najmladší. Storočnica od jeho narodenia pripadne až na polovicu februára budúceho roku.

Cesta na Spišskú Kapitulu nebola pre nikoho z nich priamočiara alebo krátka. Mala aj zákruty. Spišská Kapitula ich však spojila. Dosvedčuje to aj tablo poslucháčov – bohoslovcov s predstavenými seminára v školskom roku 1936/1937. Štefan Schelling bol už vo 4. ročníku. Mikuláš Šprinc, Pavol Ušák a Ján Kováč, títo traja boli poslucháčmi 3. ročníka. Ján Ďurka bol bohoslovcem v 1. ročníku. V spišskom seminári existovala literárna jednota katolíckych bohoslovcov. Mala názov Spolok sv. Pavla apoštola. S najväčšou pravdepodobnosťou bol Spolok založený v roku 1920. Vidieť sa to dá na odtlačku pečiatky spolku v slovenskom preklade knihy Vyznania sv. Augustína od Jána Kováča z roku 1942. Tento výťah autor daroval a dedikoval Spolku 20. novembra 1943 ako jeho bývalý predseda. Literárny Spolok sv. Pavla na Spiši mal nielen tradíciu, ale zároveň tvoril platformu pre vznik špecifickej skupiny piatich mladých literátov a bohoslovcov, ktorá pokračovala v pastorácii. V jednom liste Ján Kováč píše o ich priateľstve nasledovne: *Naše priateľstvo sa začalo... v spišskom seminári. Potom prišlo to ďalšie, potom sa priateľstvo upevňovalo, potom nás bolo päť, päť mladých nadšencov, plných najideálnejších plánov, bolo nás päť, ktorí sme mali najlepšiu vôľu svoje*

plány aj uskutočniť. Na inom mieste Ján Kováč približuje ich priateľstvo: *Ktorýsi z nás raz po bezsennej noci pomenoval nás PIRÁTI KRÁSY.* Janko Silan vstupoval medzi Pirátov krásy ako posledný, pretože bol do seminára prijatý ako posledný: *Pod Spišským hradom som zapadol do hrstky priateľov, s ktorými sme hľadali rajskú tvár veci. ... A tak sme sa našli v seminári a dali dokopy; dali dokopy svoje literárne plány a podujatia. Bolo nás päť: Palo Ušák-Oliva, Mikuláš Šprinc, Janko Silan – tri duše básnické. Števo Schelling ako organizátor edície Slovo, v ktorej mali vychádzať naše knižky. Ty (Ján Kováč), piaty člen skupinky, zaviazal si sa venovať prekladateľskej činnosti. Náš program bol: hľadať a objavovať krásu v slove, krásu v prírode, krásu v Božom stvorení. Tam, kde obyčajný človek prechádza prírodou nevšímavo a nevidí krásu, ide ako slepý, tam básnik kráča s otvorenými očami a vníma tvary aj farby okolo nás v ich božskej kráse.* Toto sú dnes už legendárne programové slová skupiny, ktoré sú stále silné. Všetkých piatich navzájom *spájala hlboká ľudská láska, spoločné záujmy a spoločné osudy. A tak si myslím, že nosným základom bola práve láska k umeniu, k literatúre a k poézii...* dodáva Mikuláš Šprinc. Tieto slová potvrdzuje Štefan Schelling, ďalší z partie: *To bolo priateľstvo duchovné, ktoré vyrástlo z hlbokého porozumenia, zo spoločných plánov, ktoré sme chceli realizovať.*

V intervale troch mesiacov oslávime štyri nedožité storočnice literátov a kňazov. Jubileá sú vzácne pre časovú blízkosť, ktorá to celé zvýrazňuje a robí veľmi slávnostným. Preto ich môžeme sláviť spoločne a môžeme ich sláviť na malom geografickom podtatranskom priestore: vo Važci, vo Východnej, v Poprade, v Spišskej Kapitule, ale aj v Ružomberku, v Liptovskom Hrádku, v Ždiari a na miestach, kde pôsobili. Samozrejme aj v ich rodiskách: v Kátlovciach, v Nových Sadoch, v Krompachoch a v Zemianskych Kostolnoch.

Kto boli títo Piráti krásy? Odpoveďou na otázku budú krátke životopisy jednotlivých predstaviteľov skupiny.

ŠTEFAN SCHELLING

* 23. 1. 1908 Krivá

† 28. 9. 1959 Krivá

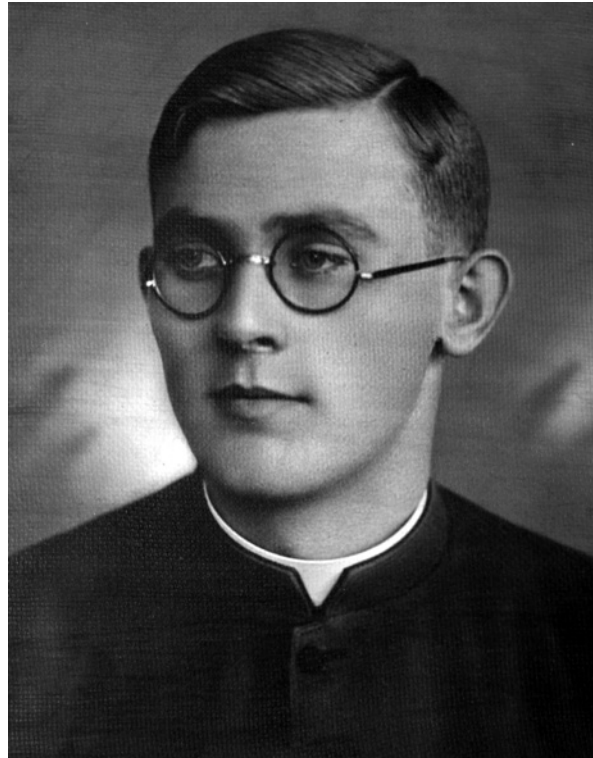

Jediný pochádzal zo Spišskej diecézy. Študoval v Trstenej, Levoči, Rožňave a Kláštore pod Znievom, teológiu v Spišskej Kapitule, kde bol v r. 1938 vysvätený na kňaza. Kaplánom bol v Nemeckej Lupči, Troch Sliáčoch, Jablonke a na Bzinách. Roku 1943 sa stal správcom farnosti v Revúcach a r. 1952 na Bzinách, kde aj 28. 9. 1959 zomrel. Pochovaný je v Krivej. Mal literárne nadanie. Prispieval do rôznych časopisov. Išlo o postrehy a úvahy. Bol spoluorganizátorom literárnej edície *Dobré slovo*, ktoré inklinovalo ku katolíckej moderne. Udržoval vzťahy najmä s Jankom Silanom. Viackrát bol zatknutý a vyšetrovaný krutým spôsobom, pričom mu vybili zuby a poškodili sluch. Preto mu pri rozlúčke nad hrobom Janko Silan povedal: *Ty nemôžeš ísť do pekla Štefan! Nemal by si tam čím škripať. Chýbajú Ti na to zuby.*

JÁN KOVÁČ

* 13. 2. 1915 Zemianske Kostolany

† 9. 7. 1998 Východná

Ludovú školu navštevoval v Zemianskych Kostolanoch a v Návojevciach, matkinom rodisku. Gymnázium absolvoval v Prievidzi, teológiu v Spišskej Kapitule. Kňazskú vysviacku prijal 29.6.1939. Najprv bol kaplánom v Liptovskej Svätej Alžbete. Po roku sa stal kaplánom – dnes už Poľsku patriacej – farnosti Mala Lipnica. V tejto farnosti 15.7.1941 dokončil preklad Augustínovej knihy *Vyznania*. Knihu *Boží štát* prekladal ešte s dvoma prekladateľmi. Do novozriadenej farnosti Východná prišiel 20.8.1943. Predtým bola Východná filiálkou farnosti Hybe. Už vo Východnej v r. 1946, preložil *Filoteu* sv. Františka Saleského. Vo Východnej pôsobil dlhých, skôr neopakovateľných ako neprekonateľných, 55 rokov. Chcel byť pochovaný pri kostole. Je pochovaný na cintoríne vo Východnej.

MIKULÁŠ ŠPRINC

* 30. 11. 1914 Krompachy

† 31. 5. 1986 Cleveland, OH, USA

V Krompachoch navštevoval Ľudovú školu a meštianku. Gymnázium absolvoval v Levoči, teológiu v Spišskej Kapitule, kde v r. 1939 prijal kňazskú vysviacku. Po vysviacke sa stal kaplánom v Spišskej Novej Vsi. Neskôr sa stal riaditeľom Slovenskej katolíckej akadémie a od júna 1944 generálnym tajomníkom Ústrednej charity. V r. 1945 emigroval do Ríma a potom do USA. Už počas štúdií bol literárne činný. Naplno sa to prejavilo v jeho básnickej, ale aj prekladateľskej činnosti v zahraničí.

JANKO SILAN

(vlastným menom Ján Ďurka)

* 24. 11. 1914 Nové Sady-Sila

† 16. 5. 1984 Važec

PAVOL UŠÁK OLIVA

* 14. 11. 1914 Kátlovce

† 1. 3. 1941 Poprad-Kvetnica

Gymnaziálne štúdiá ukončil v Trnave. Už počas štúdií publikoval v stredoškolských časopisoch. Teológiu začal študovať taktiež v Trnave, ale pokračoval v Bratislave a dokončil v Spišskej Kapitule. Za kňaza bol vysvätený 2. 2. 1939. Za kaplána bol ustanovený do Veličnej. Pre zdravotné dôvody ním bol krátko. Potom sa liečil na tuberkulózu v Martine, Bratislave a v Kvetnici. Vydal jedinú zbierku *Oblaky*. Pochovaný je na cintoríne v Poprade.

V rodnej obci navštevoval Základnú školu, Gymnázium v Trnave a v Nitre, kde v r. 1936 úspešne zmaturoval. Na štúdium teológie ho prijali v Spišskej Kapitule. Po vysviacke v r. 1941 sa stal kaplánom v Ždiari, potom v Liptovskom Hrádku. Počas pôsobenia v Ždiari bol krátko kaplánom v Jurgove v r. 1943 a podobne v Liptovskom Hrádku v r. 1948, za čas pôsobil v Dovalove. V r. 1949 sa stal správcom novozriadenej farnosti Važec. V tejto farnosti pôsobil až do svojej smrti. V každej farnosti, kde pôsobil, bol aj literárne činný. A to aj napriek tomu, že počas

komunizmu nemohol nič knižne vydávať. Keďže zo strany štátu nebolo vyhovené, aby ho pochovali pri kostole, pochovali ho na cintoríne vo Važci.

Záverom ponúkam slová Jána Kováča, ktoré povedal pri pietnej spomienke na Paľa Olivu na cintoríne v Poprade 2. 3. 1991: *...neskoršie sa naše spoločstvo rozišlo. Prvý odišiel náš milý Paľko Oliva. Potom odišiel Schelling. Potom odišiel do cudziny „hnaný žitia nevdôlou“ Šprinc, zostali sme tu dvaja, Ľanko Silan a ja. (...) Napokon odišiel Ľanko Silan, pochovaný je vo Važci, Šprinc umrel v Amerike. A tak som zatiaľ z nás ja sám živý...*

Hľadať krásu, vlastne objavovať krásu a zmysel v slove, v básni, objavovať krásu v prírode, tam, kde obyčajný človek prechádza vedľa krásy a nevidí ju, básnik nás na to upozorňuje, aby sme šli životom aspoň niekedy s otvorenými očami a videli to, čo Nebeský Otec stvoril a poukľadal vedľa nás, aby sme neboli slepi. Básnik nám iným spôsobom otvára oči.

To je vlastne posolstvo Pirátov krásy pre nás. Dnes, keď krásy je málo a stráca sa stále viac a viac, keď dobro akoby neexistovalo, a keď pravda akoby u dvier žobrala. Za toto posolstvo vám, Piráti krásy, vďaka a blaženosť večnú vám daj, Pane, vo svojej nekonečnej krásy.

STANISLAV MIŠÁL
FARSKÝ ADMINISTRÁTOR VÝCHODNÁ